

des Heils in
eeld. Maar dan
gers der Engel-
scheidenen dier
andere kerken

is sprekend;
de donkerheid
urten, waar de
in de schaduw

de beide boeken
en moeten. En

J. D. W.

uw
niteit der kerk.

over de kwestie.
nr. 36, 11e jrg.)
d aan:

officieel in
nd" van 29 Juni

gewezen, dat in
tegelegd en telkens
het in onze Her-
ar?) de leer, ver-
aar als nu maar
ode Kerk officieel
s vastgelegd, dat
naar de beginse-
edragen, dan heb-
Hervormde Kerk
is de Hervormde
tel bedorven. Dan
reformeerde Kerk

de „Hervormde
heeft naar de be-
dan wordt uit die
dat de „Hervorm-
maar de aloude
wat van nadertij,
ateering van een
emming met onze
beweerde metter-

Kerk" predikant
andteekening ver-
an onze roeping
daarin met ijer
overeenkomstig
in de Hervormde
an Jezus Christus
het Godsrijk en
a de Ned. Herv.
ordeningen naar
jpt", blz. 22.)
roken van de be-
belijdenisschriften.
name genoemd,
rukking: overeen-
kter van de Her-
c van betekenis
tig de beginselen
lften?" Dat is niet
rd karakter, dat
genoemd wordt,
kel op geloofs-
toorts eene kerk
lenis, zijn ook de
k wat anders dan
eschrift. Bij een
s met een inzicht
naar ook met een
ordering. Daarom
, bij de bepaling
an de Hervormde
ening gehou-
tgeen in 1816
us land aange-
engevolge en
delijk gewor-
rdien uit de uit-
die volgt: „met
deningen". In
old: de onder-
reglementen
ter instantie den
Gods Woord,
e belijdenis-
Herv. Kerk" het
enten en ver-
e hiërarchie;
predikanten
Waarheidsvriend
t in de Hervormde
nselen der belijde-
dit onjuist wat
alzoos moet als
ide, vraag gezegd
zuivere constatee-
lijkheid is in
heidsvriend" haar

riend" in deze be-
den dan de door

het blad er uit getrokken conclusies reeds zonder meer in overeenstemming geacht moeten worden met onze Belijdenis? Dat is de tweede vraag, die gedaan werd, en welke nu hare beantwoording ontvinge. Hierbij gaat het er om, of de „Waarheidsvriend", bij de beoordeeling van wat al of niet als valse kerk beschouwd moet worden, den maatstaf aanlegt van onze Gereformeerde Belijdenis. Onze Belijdenis toch zegt niet alleen, „dat men wel naarstiglijk en met goede voorzichtigheid, uit den Woorde Gods, behoort te onderscheiden, welke de ware kerk zij" (Art. 29), maar zij geeft ook te kennen, waaraan de valse kerk te onderkennen is. Zij noemt kenmerken. Om dus te weten, wat, overeenkomstig haar, als valse kerk verworpen moet worden, dient men de door haar genoemde kenmerken als maatstaf van beoordeeling te nemen. Zij zegt: „Aangaande de valse kerk, die schrijft zich en haren ordinantiën meer macht en autoriteit toe dan den Woorde Gods, en wil zich aan het juk van Christus niet onderwerpen; zij bedient de Sacramenten niet, gelijk Christus in Zijn Woord verordend heeft, maar zij doet daar af en toe, gelijk als het haar goed dunkt; zij grondt zich meer op de menschen, dan op Christus; zij vervolgt degenen die heilighijk leven naar het Woord Gods, en die haar bestraffen om hare gebreken, gierigheid, afgoderijen" (Art. 29.)

Als wij deze teekening der valse kerk in het oog vatten, zien wij, dat, volgens onze Belijdenis, bij het oordeelen tusschen ware en valse kerk, met vrij wat meer rekening gehouden moet worden dan met het weinige, waarmede de „Waarheidsvriend" genoegen neemt. De „Waarheidsvriend" oordeelt, dat, wanneer maar eene officiële betuiging gegeven wordt, dat de beginselen der belijdenisschriften gedragsregel moeten zijn, het al voldoende is voor eene kerk om geene valse kerk te zijn, ook al zou haar doen geheel niet met zulk eene betuiging overeenkomen. Zoo oppervlakkig oordeelt onze Belijdenis niet. Zij spreekt ook van andere dingen. Op theorie en praktijk beide doet zij letten. En dan handelt zij van eene theoretische beschouwing niet uitsluitend betreffende ééne zaak, maar aangaande meerdere. In de eerste plaats wijst zij aan, dat het bij de valse kerk eene kwestie is van machtsbepaling; d.w.z., dat de valse kerk niet aan het Woord van God het hoogste zeggenschap toekent, maar hare eigen autoriteit als beslissend stelt. In de tweede plaats, dat zij eigen bepalingen maakt inzake sacramentsbediening. Ten derde, dat zij als grond voor haar verordeningen en handelen niet Christus' bevel laat gelden, maar menschelijk goedvinden. En eindelijk, dat zij vervolgt wie handelen naar Gods Woord, en hare verkeerdheid tegenstaan.

Met eene officiële betuiging inzake belijdenisschriften is, wat zich als kerk aandient, naar onze Belijdenis, nog niet gerechtigd, noch gewaarborgd, zich als ware kerk erkend te zien. Op de theorie over het gezag in de kerk moet gelet worden, oordeelt onze Belijdenis; en op bepalingen wat sacramentsbediening aangaat; en op den grond, waarop men zich bij zijn spreken en doen baseert; en op het gedrag tegenover degenen, die wandelen in de sporen van Gods Woord, en dus ook tegen de fouten der valse kerk opkomen.

Er kan dus, volgens onze Belijdenis, zeer wel, lij wat kerk genoemd wordt, zijn: erkenning van Gods Woord, en belijdenis van den Heere Christus als Zone Gods en Zaligmaker; zoodat men ook de door Hem ingestelde sacramenten bedient; terwijl toch het vonnis van valse kerk te zijn, er over geveld moet worden. Als die zoo geheeten kerk dan n.m.l. aan zichzelf, in theorie en praktijk, het hoogste gezag in de kerk toeschrijft, en wanneer zij bij de sacramentsbediening te werk gaat naar eigen believen, zich grondt op menschelijk welgevallen, en, in plaats van te eeren wie in de sporen van Gods Woord gaan, en haar op hare zonden wijzen, dezen gaat bestrijden.

Zoo licht als de „Waarheidsvriend" het oordeelen tusschen ware en valse kerk wil nemen, doet onze Belijdenis het blijkbaar niet. Zij breidt het onderzoek gansch wat uit. Daar komt, om het oordeel der verwerping als valse kerk te ontgaan, volgens haar, nog heel wat meer bij te brengen, dan alleen eenige officiële uitspraak aangaande zekere erkenning van belijdenisschriften. Zij neemt de zaak ernstiger op, en wil, dat wij de taak, om in dezen te oordeelen, wat zwaarder zullen opvatten. Wanneer daarom de „Waarheidsvriend", om te betoogen, dat de „Ned. Herv. Kerk" „niet de valse kerk" is, maar „de aloude Gereformeerde Kerk van Nederland", genoegen neemt, en voor afdoende gehouden wil hebben, enkel dat de Gereformeerde belijdenisschriften daarin op eenigerlei wijze officieel als gezaghebbend zouden verklaard zijn, wil zij het zich wel gemakkelijk maken, maar rust zij daarmee niet op onze Belijdenis. Art. 29.

Het artikel had tot opschrift: „Kenmerken der valse kerk".

Het slot van het artikel volgt nog.

K. S.

Dr W. A. v. Es' afdoening van een eereschuld.

Dr W. A. v. Es schreef (inzake het congres):

Zelfs heeft sedert een classica kerkbode in het een en ander aanleiding gezien, om ook de beginselvastheid van onze Vrije Universiteit in het publiek in het geding te brengen. En nu willen we gaarne aannemen, dat Prof. Schilder dit zoo niet heeft bedoeld. Maar een scribent van zijn positie draagt niet alleen verantwoordelijkheid voor wat hij met zooveel woorden schrijft, maar toch ook de mede-verantwoordelijkheid voor wat hij zulke wat al te warm gebakerde kerkbode-redacteuren van zijn woorden, de toch weer niet al te ongedachte gevolgen zou kunnen worden.

Ik sta er een weinig anders tegenover. M.I. heb ik

precies gezegd, inhoeverre de V.U. niet, inhoeverre ze wel met het congres te maken had. Men moet nu niet doen, alsof wat de professoren der V.U. zelf als hun plicht hebben verkondigd, door hen niet geschreven is.

In plaats van deze mij opgedrongen taak om verantwoordelijkheid te aanvaarden voor wat anderen zeggen (hiermee doel ik niet op het door Dr v. Es bedoelde geval): ik wijs de opdracht rustig af. Zoolang er publicisten zijn, die een zakelijke kwestie onmiddellijk bezien als een kwestie van hun „heilighuisje", zal het onmogelijk zijn, te voorkomen, dat er of op onzakelijke wijze gesproken, of — op onzakelijke wijze gezweven wordt. Dr v. Es ergert zich aan het eerste. Ik ook aan het laatste.

Indien scribenten, onverschillig van welke „positie", over fouten, die ze als fouten zien of hebben erkend, opzettelijk gaan zwijgen, wanneer het hun vrienden raakt, doen zij dien vrienden een kwaden dienst, zijn zij oorzaak, dat een kwaad, dat nog kon voorkomen zijn, voortwoekert, en helpen zij de sfeer onzuiver maken.

Al te warm gebakerde redacteuren zijn er. Al te zwel gebakerde zijn er ook. Er zijn er, die onbeschoemd ongemotiveerde uitvallen doen naar een bepaalden kant, maar op gemotiveerde bezwaren tegen personen aan den anderen kant reageeren door... nieuwe ongemotiveerde aanvallen naar dien eersten kant. 't Is ongezond.

K. S.

Ds Veenhof over Prof. Haitjema's preek.

Uit Ds Veenhof's slot-artikel:

Bizondere nadruk krijgt dit alles als we letten op het speciale „kerkwerk": dienst des Woords, dienst der Sacramenten, handhaving der tucht. Zoo gemakkelijk wordt van de kerk een bepaalde historische „Gegevenheid" gemaakt zonder meer. En 't mag wel zeer merkwaardig heeten, dat de hollandsche barthianen daar trouw aan mee doen! 't Is of we nog volop in den donkeren tijd der „gereformeerde?" scholastiek zijn, zoo lustig wordt er met die heldensch-wijzegeerde termen van „wezen" en „welwezen" geopereerd en dat bij de... kerk! Wat zou Karl Barth toornen als hij dat wist.

Als we nu de kerk gaan beschouwen en bespreken als een historische „Gegevenheid" zijn we uit de geweldige ernst en de ontzaglijke spanning gevlucht! Wij allen, we moeten hier en nu kerkwerk doen in dagelijksche gehoorzaamheid. En dat „kerkwerk" moet geloofswerk zijn.

't Is altijd door weer Woord-verkondiging, Sacramentsbediening en tuchttoefening door het bijzondere ambt. En tegelijk daarbij, daaromheen de voortdurende beweging uitoefening van het ambt der geloovigen. Voor dat werk is ieder verantwoordelijk. Alleen als dat werk geschiedt in geloof en gehoorzaamheid is er 't „leven in het Verbond". Voor dat werk komen we in het gericht. Altijd door moet er die spanning blijven. En dan doorzetten ondanks alles, ondanks iedereen. We zoeken geen „kerk" in de eerste plaats, die „groeit" vanzelf als er gehoorzaam kerkwerk wordt verricht. En nooit kan en mag er van slipperen sprake zijn. Nooit meewerken aan de toelating van een ongelooft, met heel z'n ziel zich verzetten tegen den intocht van 'n modern predikant. Hem weigeren te erkennen in-alles.

't Is soms wonderlijk onbegrijpelijk, sommigen te hooren. Luid wordt gepreekt, dat met alle zonde moet gebroken worden, dadelijk. Alleen met het knoeien in het ambt schijnt dat niet noodig te zijn. In het ambt wil men boeten voor de zonden der vaderen door... met dat knoeien door te gaan.

Als men ernst maakte met de les van Num. XIV, dat zoo ontzagwekkend den eisch des geloofs predikt voor het leven des Verbonds — dat zoo verheven ambtelijke trouw ons toont in Mozes, dan zou men breken met het knoeien juist, voornamelijk in het ambt. De toekomst der kerk aan haar Koning overlatende. Die er ook voor zorgen wil en kan, zouden we scherp zien, dat Hij van ons gehoorzaamheid en geloof en trouw eischt — juist in ons ambt: 't ambt der geloovigen, 't ambt van ouderling of wat dan ook, en dat vandaag nog, zonder eenig uitstel.

Zoo willen we dan Num. XIV lezen. 't Zal ons zeer beschamen en doen beven voor de majesteit des HEEREN. Maar 't zal ons ook troosten. Want Jehovah zorgt zelf voor zijn volk en richt zelf hen, die zich hebben losgescheurd uit het verbond. Ja het zal ons troosten, want het zegt, dat we alleen maar gelooven moeten om te blijven in het verbond. Gelooven in heel ons leven. Gelooven in heel het Woord van onzen God. Gelooven vooral in het ambt en de vervulling daarvan. Gelooven juist als de Cock deed. Wij hoeven niet te „zorgen" voor de eenheid en de continuïteit der kerk. Die „zorg" heeft de HEERE voor zich behouden. Wij moeten zijn: ziende in het gebod, blind in de toekomst. En in de geschiedenis zien we de gebroken lijn in de opeenvolging der kerkelijke instituten, als we letten op hun namen en gebouwen en hun plaats in de sfeer van het staatsleven. Maar we gelooven in dezelfde geschiedenis de rechte lijn van de eene, heilige, algemeene, christelijke kerk. We gelooven, dat die lijn daar door God zelf getrokken wordt, daar waar men Hem gehoorzaam is, juist en vooral in het kerkelijk ambt, in het kerkelijk instituut.

Terecht wordt hier even de naam van Barth genoemd. Den éénen keer spreken de hedendaagsche confessionsneelen Barth na. Een volgenden keer houden ze toespraken over: „aanschouw het verbond", welke in hun bescherming van het gegeven instituut en hun abstractie van het verbond zonder de konkrete spanning der verbondsghehoorzaamheid, volmaakt anti-barthiaansch zijn.

En als ze in de Herv. Kerk even consequent optraden

als Barth het doet in den staat, dan zouden er morgen rozen gaan bloeien op den nu omgewoelden akker der Herv. Kerk.

K. S.

„De kleinzoon van den boer", door Gustav Schroër.

H. A. van Bottenburg — Amsterdam.

In de Nicolaasstraat vindt de kleine Ernst Hübner een bloeiend madeliefje; vanaf dat oogenblik volgen wij hem door het leven. Al is zijn vader arbeider op een fabriek in de stad, toch huist er in Ernst een boerenziel, geërfd van zijn moeder, een boerendochter. Op allerlei wijze raakt Ernst met „het land" in aanraking; wel moet hij in winkel en handel en kantoor zijn levensonderhoud zoeken, maar toch komt hij tenslotte op een boerderij terecht, wordt hijzelf boer.

Een heel mooi boek; Schroër pakt en houdt den lezer. Het is alles zoo gewoon en natuurlijk, en toch of mischien juist daarom zoo echt en treffend; men leest maar door, stil genietend van de mooie karakterteekeningen; vooral de vader van Ernst is met liefde beschreven. De wijze waarop Ernst aan zijn boerderij komt bevredigt ons niet, maar ja, er gebeuren vreemde dingen in de wereld.

De uitgave is heel goed; druk, papier, alles is in orde. Bottenburg heeft een mooi boek aan zijn lezers gegeven.

J. D. W.

„Op den drempel der diepere werkelijkheid" door Prof. Dr Adolf Keller.

J. J. Ploegsma — Zeist.

Ja, wat zullen wij van dit boek zeggen? Wij weten, dat velen met Keller „dweepen"; hij is hun man! Iemand noemde hem een profeet. Dit moge te veel zijn gezegd, maar iets profetisch heeft hij zeer zeker in zijn optreden. Ook in dit boek roept hij met den grootsten ernst ons van de oppervlakte van het leven terug naar de diepere werkelijkheid. Daarbij spreekt hij in de taal van onzen tijd; daarom zullen met name de jongere theologen gaarne dit boek lezen en bestudeeren. Wij zijn er niet zoo erg door bekoord; dat kan aan onzen leeftijd liggen, maar ook aan onzen aanleg en smaak; wij vinden het niet prettig telkens er aan te worden herinnerd, dat hij (zooals het in het woord vooraf luidt) afziet van theologische vaststelling, daar God immers ook nooit aan een menschelijke formulering gebonden is enz. Maar toch kunnen wij het werk van Dr Keller waardeeren, omdat hij de duizenden weet te bereiken, die den weg naar de kerk niet meer vinden. Ons bekoort echter bij het lezen van dit boek de vrees, dat het niet in Kellers bedoeling ligt, die menschen naar de kerk terug te brengen. In elk geval is Dr Keller waard gehoord te worden, en er is van hem te leeren, tot beschamens toe. Alleen hun, die theologisch geschoold zijn, zouden wij het in handen geven.

Het boek is, zooals Ploegsma gewoon is, uitnemend uitgegeven; de letter is wat klein, maar jonge oogen hebben daar geen last van.

J. D. W.

„De bezoldiging der zonde" door M. van der Hilst.

H. A. van Bottenburg — Amsterdam.

Van der Hilst verhaalt hier van een jongenman, die „met alle geweld" naar Indië wilde; en hij ging. Hij liet Marie, zijn meisje in Holland achter. In Indië maakte hij spoedig carrière. Maar tevens gleed hij uit; het bleek, dat hij niet het ware geloof deelachtig was, al was hij ook Gereformeerd. Hoewel verloofd, liet hij zich toch in met een dochter van een hoogstaand ambtenaar. Toen kwam het bericht, dat zijn meisje bloed had opgegeven, en het eind was, dat zij zelf om Frans een eind maakte aan de verloving. Het komt tenslotte tot een huwelijk met Louise Severing. Frans was nu rijk. Maar toen na vier jaren een zoon werd geboren, stierf de vrouw. Zoo was hij wel rijk in geld en levenspositie, maar hij was weduwnaar en zijn God had hij verloren. Hij gaat een jaar met verlof naar Holland, en komt als vrucht van een prediking in de Raamkerk tot bekeering.

Wij hebben hier een vlot vertelde geschiedenis. De schrijver dringt niet diep in op zielkundige kwesties, op geestelijke worstelingen enz. Maar hij verhaalt wat er gebeurt, heel gezellig; zoo houdt hij ons in dit boek van 230 bl. tot aan de laatste bladzijde vast. Sympathiek spreekt hij van den kleinsten Gereformeerden kring, ook van de Indische kerk en haar links georiënteerde predikanten. De innerlijke afdwaling van Frans Mehrens laat hij in het uitwendige leven zien, maar hij „preekt" niet; dat doet op bijna de laatste bladzijde de meer